

Прѣдговоръ

Настоящиятъ етюдъ за Българската Народна Банка е построенъ върху срѣднитѣ числа отъ седмичнитѣ баланси на банката. Методътъ е новъ; той е прѣпоръчанъ отъ международнитѣ конгреси по статистиката и заслужава всѣко прѣдпочитание: годишното обращение по смѣткитѣ на банката въ смисълъ на постѣпило (кредитъ) и излѣзло (дебитъ) не ни дава ясно прѣдставление за величината на дадена смѣтка, а 31 декемврий (годишенъ балансъ) е единъ моментъ на наблюдение, когато пѣкъ срѣднитѣ числа отъ седмичнитѣ баланси сж продуктъ на 48 моменти на наблюдение.

Авторътъ на книгата скърби, че не е можалъ да приложи този методъ по отношение на заемитѣ на държавата и текущата безлихвена смѣтка на частни лица и учрѣждения: за да укрие отъ наблюдение голѣмитѣ суми, отпушчани въ заемъ на държавата, управлението на банката е записвало въ седмичнитѣ баланси заемитѣ на държавата въ едно перо съ сумитѣ по текущата безлихвена смѣтка; а понеже първата смѣтка е активна, а втората пасивна и слѣдоват. една друга обезсилватъ, то както сумитѣ по едната, така и по другата смѣтка оставатъ въ „непроницаема тъма. Този редъ на съставление седмичнитѣ баланси, равнозначущъ съ фалшификация на послѣднитѣ, е траялъ до 7 юлий 1902 г., т. е. до като българското правителство склучи държавния заемъ отъ 106 мил. лева и повърна на банката голѣма часть отъ заадигнатитѣ изъ каситѣ ѝ въпрѣки всѣки законъ и въ щета на частния кредитъ суми. Слѣдъ това вече управлението на банката има смѣлость да излѣзе съ единъ относително реаленъ балансъ. Вслѣдствие този дефектъ въ баланси на банката досежно заемитѣ на държавата и текущата безлихвена смѣтка, всѣка задача на изслѣдвача да тотализира прѣди 1903 г. обрачаеелнитѣ срѣдства на банката отъ една страна и пласиранията ѝ отъ друга остава суетна. Ето защо ний, макаръ да даваме въ приложение I (прѣгледъ на баланситѣ) срѣднитѣ числа, получени отъ сложението на седмичнитѣ баланси по горнитѣ двѣ смѣтки заедно, нѣмахме смѣлость да си послужимъ съ тѣзи числа въ текстътъ, като невѣрни. —

Би било твърдѣ полезно, ако на настоящето изслѣждане бѣ дадено сравнителенъ характеръ, сир. ако крайнитѣ изводи за Б. Н. Б. се сравнѣха съ подобни за чуждестраннитѣ банки; обаче за сега ние не разполагаме съ необходимитѣ срѣдства и материяли за да сторимъ това. Прочемъ въ това поле на дѣйноостъ сж явяватъ нови ратници, които ще могатъ съ успѣхъ да сторятъ това. Ние считаме себе за удовлетворени като можахме, опирайки се на седмичнитѣ баланси и отчетитѣ на банката, а въ нѣкои мѣста и на счетоводнитѣ ѝ книги, да изнесемъ прѣдъ българското общество едни отъ най-пълнитѣ и точни данни за дѣйноостта на Б. Н. Б. отъ основанието ѝ дори до края на 1908 год. По-нататкъ нѣма думата безпристрастната критика.

София,
25 декемврий 1909.

Д. Йордановъ.